

О.В. Димченко, К.В. Шкурупій

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

РЕГІОНАЛЬНІ ЦЕНТРИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розкрито перешкоди, що гальмують розвиток підприємницької діяльності в Україні, проаналізовано інформацію, з приводу конкретних аспектів підприємництва в Україні. Проаналізовано досвід та макроекономічні показники країн Європейського союзу. Наведено ключ до стрімкого зростання економіки нашої держави – створення Регіонального центру підприємницької діяльності в кожному обласному центрі України, головною метою якого є забезпечення сталого розвитку підприємництва в Україні, шляхом надання допомоги з розвитку підприємств, проведенням консультацій та послуг практичного характеру, таких як: реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, надання консультацій та рекомендацій за питаннями, що цікавлять підприємців, пошук партнерів та спонсорів для підприємств, створення освітньої платформи для підприємців, сприяння розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, надання практичної допомоги підприємствам, що їх потребують, створення належних умов для розвитку підприємницької діяльності, організація доставки документів із РЦПД до виконавчих органів, що беруть участь в наданні відповідних послуг, доставка вихідних документів до РЦПД, залучення представників виконавчих органів ради для вирішення спірних питань, що виникають в процесі. Детально розглянуто аспекти функціонування Центру та подальші перспективи розвитку.

Ключові слова: підприємництво, Україна, регіональний центр підприємницької діяльності.

Постановка проблеми

На сьогодні, підприємницька діяльність дуже важлива для України. Підприємства забезпечують стійкість та розвиток економічної системи в країні, задовольняють потреби споживачів у різних сферах діяльності, вирішують проблему безробіття в країні та сприяють подальшому розвитку великої кількості провідних галузей.

Займаючись підприємницькою діяльністю, можливо зіштовхнутись із низкою питань та проблем, які впливають на «життя» підприємства, наприклад: як створити та зареєструвати підприємство, якими законодавчими актами регулюється підприємницька діяльність, особисті питання стосовно ведення бізнесу, як і де можна навчитись підприємству, набратись досвіду.

Як вихід, зазвичай, люди звертаються до спеціальних установ, де вони знаходять (або ні) свої відповіді, переплачують за послуги, потім звертаються знов із питаннями різноманітного характеру. При звертанні до таких організацій, у них немає стовідсоткової гарантії, що їм допоможуть та їх проблема буде вирішеною.

Аналіз останніх досліджень

Проблеми з питань підприємницької діяльності виникають у кожного підприємця, вони є актуальними одразу з етапу виникнення діяльності (з

античної епохи). Немає такого спеціаліста, який зміг би передбачити все, з чим йому доведеться зіштовхнутись, а головне – знав, як саме йому потрібно подолати конкретні перешкоди. Аспекти підприємництва залишаються відкритими і досі.

На сьогодні, будь-хто може звернутись до спеціальних установ із своїми питаннями, придбав послуги радника. Але споживачі не можуть бути впевнені у надійності таких радників або організацій, а саме радник впливає на розвиток та подальшу діяльність підприємства. При негативному впливі радника на підприємство, відповідальність несе лише його власник. Як підсумок, підприємство занепадає (або взагалі не відкривається) та у фінальному етапі – закривається.

Багато економістів, політиків та науковців аналізували проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні, серед яких і О.М. Кашуба, І.М. Манаєнко, Ю.Я. Візняк, А.М. Безус, Г.С. Швець, О.Я. Сідун, Г.М. Кампо, З.С. Варналій [1,2,3..] та ін. Не зважаючи на кількість проведених досліджень, багато проблемних питань залишаються невирішеними та потребують особливої уваги.

Формулювання мети статті

Метою наукового дослідження є аналіз інформації, з приводу конкретних аспектів підприємництва в Україні та довести необхідність

створення Регіональних центрів підприємницької діяльності у кожному обласному центрі України.

Виклад основного матеріалу

Чим ефективніше функціонує підприємницька організація, тим стійкіша економіка країни, збільшуються надходження коштів до бюджету і державних позабюджетних соціальних фондів, зростає чисельність робочих місць, скорочується рівень безробіття, підвищується рівень матеріального по- розкладання найманих працівників.

Бізнес в Європі становить основу соціально-економічного розвитку ЄС. В Євросоюзі налічується понад 20 мільйонів підприємств малого та середнього бізнесу, які дають більше половини загального обороту і доданої вартості. Число зайнятого населення в малому бізнесі Європи становить близько 70%. Найбільша кількість малих підприємств створено в торгівлі, будівництві та харчової промисловості. [11]

Малий і середній бізнес в Україні приносить 55% валового внутрішнього продукту в економіку країни, при цьому якщо виділити тільки малий бізнес, то це 16% ВВП. За даними Державної служби

статистики України, зростання реального ВВП України у 2018 році прискорилося до 3,3% з 2,5% у 2017 році та став максимальним за останні 7 років.[6] Державний бюджет України на 2019 рік заснований на макроекономічному прогнозі уряду зі зростанням реального ВВП на 3%. [12] Великі та середні підприємства в Україні – це 73% ВВП, тобто мікро- і малі підприємства в Україні - це лише 16% ВВП. В Європі - у два рази більше. [11]

В Україні в останні роки бізнес набуває також все більшого розвитку. За даними Мінекономрозвитку, серед усіх підприємств України малий та середній бізнес складає 99,8%, там працює 79% населення.[13]

За оцінкою Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2018 року, чисельність наявного населення України без врахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і міста Севастополь становила 42 386 403 осіб [6]

Тобто, 33 485 258 мешканців України працюють на підприємствах та займаються підприємницькою діяльністю.

Детальна інформація від Державної служби статистики України показує, що кількість підприємств в країні стрімко йде вгору.

Таблиця 1

Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами [6]

Роки	Кількість підприємств, одиниць	У тому числі							
		великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		з них мікропідприємства	
		оди-ниць	у % до загального показника відповідного виду діяльності	оди-ниць	у % до загального показника відповідного виду діяльності	оди-ниць	у % до загального показника відповідного виду діяльності	оди-ниць	у % до загального показника відповідного виду діяльності
2010	378810	586	0,2	20983	5,5	357241	94,3	300445	79,3
2011	375695	659	0,2	20753	5,5	354283	94,3	295815	78,7
2012	364935	698	0,2	20189	5,5	344048	94,3	286461	78,5
2013	393327	659	0,2	18859	4,8	373809	95,0	318477	81,0
2014	341001	497	0,1	15906	4,7	324598	95,2	278922	81,8
2015	343440	423	0,1	15203	4,4	327814	95,5	284241	82,8
2016	306369	383	0,1	14832	4,9	291154	95,0	247695	80,8
2017	338256	399	0,1	14937	4,4	322920	95,5	278102	82,2
2018	355877	446	0,1	16057	4,5	339374	95,4	292772	82,3

Водночас, ми можемо бачити, що кількість підприємств у 2016 року стала набагато нижчою та з 2017 року і по теперішній час відбуваються все більше заходів з підтримки підприємницької діяльності в Україні:

створюються комерційні центри з питань підприємництва (такі, що пропонують платні послуги за консультації, поради та інші заходи, що направлені на підприємницьку діяльність),

законодавчі акти, партнерські пропозиції з боку іноземних держав та багато інших.

Хотілось би відокремити комерційні центри. У 2019 році кожен може скористатись платними послугами спеціаліста, який допоможе розібратись із конкретною проблемою у веденні підприємницької діяльності. Це може бути питання або проблема різноманітного характеру: від створення бізнесу до «як я можу врятувати ситуацію та свій бізнес?». Це,

довільно-таки, серйозні та відповідальні завдання до спеціалістів. Звернувшись до них, у підприємців немає стовідсоткової гарантії, що їх бізнес буде врятовано та ситуація залишиться вирішеною, бо такі центри/організації бувають різні (як і спеціалісти): некваліфіковані, недосвідчені та взагалі незацікавлені у тому, щоб допомогти підприємцю. Як підсумок, спеціаліст або «рятує» підприємство або воно «потопає».

Взагалі, правильним виходом у таких ситуаціях із допомогою підприємцям буде – створення Регіонального центру підприємницької діяльності в кожному місті України, де вони зможуть:

- зареєструвати підприємницьку діяльність;
- отримати поради та рекомендації;
- бути на одній хвилі з нововведеннями;
- отримати практичну допомогу;
- знайти партнерів та спонсорів для свого бізнесу.

Регіональний центр підприємницької діяльності (далі - РЦПД) – це державна установа, підконтрольна Міській раді, головною метою якої є забезпечення сталого розвитку підприємництва в Україні, шляхом надання допомоги з розвитку підприємств, проведенням консультацій та послуг практичного характеру.

Функції РЦПД мають такий вигляд:

- реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності;
- надання консультацій та рекомендацій за питаннями, що цікавлять підприємців;
- пошук партнерів та спонсорів для підприємств;
- створення освітньої платформи для підприємців;
- сприяння розвитку суб'єктів підприємницької діяльності;
- надання практичної допомоги підприємствам, що їх потребують;
- створення належних умов для розвитку підприємницької діяльності;
- організація доставки документів із РЦПД до виконавчих органів, що беруть участь в наданні відповідних послуг, а також доставка вихідних документів до РЦПД;
- залучення представників виконавчих органів ради для вирішення спірних питань, що виникають в процесі.

Наближена організаційна структура Регіонального центру підприємницької діяльності має такий вигляд:

Рис 1. «Організаційна структура РЦПД»

Основними складовими створення РЦПД є:

- організаційне забезпечення створення РЦПД та розподіл відповідальності;
- побудова ефективної системи надання послуг;

- функціонування Регіонального центру підприємницької діяльності;
- навчання та мотивація працівників РЦПД;
- запровадження електронного документообігу із суб'єктами дозвільних процедур та співробітниками РЦПД;

- створення освітньої платформи для розвитку підприємців.

Концепція Регіонального центру підприємницької діяльності:

- побудова ефективної системи надання підприємницьких послуг, шляхом створення та функціонування Регіонального центру підприємницької діяльності;

- підвищення якості надання послуг в РЦПД через аналіз даних моніторингу їх надання та рівня задоволеності споживачів;

Принципи діяльності РЦПД:

- принцип орієнтації на споживачів послуг – формування ефективної системи взаємодії працівників Центру із споживачами;

- принцип поінформованості споживачів послуг – забезпечення функціонування постійно діючої системи інформаційного забезпечення споживачів;

- принцип зацікавленості виконавця в якісному і своєчасному наданні відповідної послуги;

- принцип найменшої дії – максимальне спрощення технології надання послуг (забезпечення мінімально можливих втрат трудових, матеріальних, часових ресурсів тощо);

- забезпечення гнучкості в наданні послуг з врахуванням специфічних особливостей і потреб підприємців;

- встановлення зворотного зв'язку з підприємцями.

Організація діяльності РЦПД:

Планування:

Реалізація Концепції здійснюватиметься відповідно до річних планів заходів, у яких зазначаються суть заходу, терміни його виконання, особи відповідальні за виконання. У ході виконання план заходів має щоквартально уточнюватись, при цьому детальніше плануються роботи на найближчий період і уточнюються терміни виконання робіт на подальших етапах.

Роль керівника:

Міський голова контролює процес створення РЦПД. Для побудови дієвої системи правління процесом реформування надання підприємницьких послуг міський голова особисто вирішує питання:

- про створення РЦПД при міській раді;
- визначення структури РЦПД і розподіл відповідальності;

- визначення основних напрямків плану заходів, моніторинг його виконання, аналізу причин відхилення.

Особливо важливим є проведення роз'яснювальної роботи серед працівників виконавчих органів міської ради щодо необхідності функціонування РЦПД. Кожна посадова особа

органів місцевого самоврядування повинна усвідомлювати, що організація та функціонування РЦПД є одним з пріоритетних напрямів діяльності міської ради.

Організаційні питання створення РЦПД:

В процесі створення РЦПД необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити Перелік виконавчих органів міської ради та підприємств, що будуть співпрацювати з РЦПД;

- затвердити формуляр Реєстру підприємницьких послуг;

- визначити Перелік вимог щодо створення та функціонування РЦПД;

- розробити Положення про РЦПД, в тому числі зазначити схему взаємодії відділів в РЦПД.

- розробити Регламент роботи РЦПД та чітко визначити процедуру надання послуг в РЦПД;

- розробити та затвердити посадові інструкції працівників РЦПД;

- сформувати вимоги до електронної бази даних та програмного забезпечення РЦПД;

- створити для споживачів підприємницьких послуг умови, щодо отримання в приміщенні РЦПД супутніх послуг.

Координує та організовує роботу РЦПД виконавчий комітет міської ради.

При подальшому перегляді положень про виконавчі органи міської ради, а також посадових інструкцій працівників виконавчих органів міської ради в них повинні бути відображені обов'язки та відповідальність за здійснення діяльності в РЦПД.

Виконавчі органи забезпечують розгляд звернень одержувачів підприємницьких послуг, підготовку належних документів та їх передачу до РЦПД.

Поліпшення процесів надання підприємницьких послуг:

У ході надання послуг буде виникати потреба у значній кількості доопрацювання та внесення змін в нормативні документи, що регламентують діяльність РЦПД. Така потреба може виявлятися як під час звернення одержувачів послуг, так і через аналіз процесів самими працівниками РЦПД.

Зокрема, може виникнути потреба в наданні РЦПД більших повноважень, що дозволить оперативніше реагувати на очікування одержувачів, у тому числі на їх очікування, що перевищують рівень поточних нормативних вимог.

Особлива увага повинна приділятися перегляду документованих процесів, що регламентують діяльність РЦПД (вивчення очікувань одержувачів, впровадження нових послуг тощо).

Навчання та мотивація працівників РЦПД:

На всіх етапах функціонування РЦПД повинно проводитися навчання та підвищення кваліфікації

працівників Центру, щоб забезпечити їх можливість виконувати свої функції з надання якісних підприємницьких послуг. Також повинні проводитися заходи, спрямовані на підвищення мотивації працівників виконавчих органів ради, залучених до роботи в РЦПД, їх позитивне ставлення до реалізації зазначеного проекту.

Метою навчання є забезпечення його учасників знаннями та практичними навичками, необхідними для надання якісних послуг, а також розумінням загального процесу створення та функціонування РЦПД.

Для досягнення цієї мети необхідним є спільне навчання усієї команди, яке включатиме значну частку практичних робіт та обговорень. Крім початкового (ввідного) навчання представників міської ради в рамках впровадження проекту з надання підприємницьких послуг, важливо забезпечити регулярне навчання всіх працівників РЦПД

Формами такого навчання можуть бути:

- навчання у ВНЗ;
- практика на підприємствах України та за її межами;
- участь співробітників міської ради у зовнішніх короткотермінових навчальних курсах та тренінгах.

• проведення майстер-класів на території РЦПД.

Фінансування діяльності РЦПД:

Фінансування створення і поточної діяльності РЦПД здійснюється за рахунок коштів міського бюджету.

Для покращення обслуговування одержувачів підприємницьких послуг виконавчий комітет міської ради може укласти договори на надання супутніх послуг – нотаріуса, розміщення банківського відділення, банкомату, копіювального апарату тощо. Головним критерієм конкурсного відбору надавачів супутніх послуг має бути синхронність їх роботи з режимом роботи РЦПД та врахування потреб одержувачів підприємницьких послуг.

Очікувані результати:

Для одержувачів підприємницьких послуг:

- надання допомоги різноманітного характеру у веденні бізнесу;
- знайдено партнерів або спонсорів;
- проведена швидка реєстрація підприємницької діяльності;
- забезпечення прозорості, відкритості та зрозумілості дій у сфері підприємництва;
- виконання конкретних процедур для отримання бажаного результату;
- зменшення часу, необхідного для відвідування виконавчих органів, причетних до

підготовки та надання документів реєстраційного та погоджувального характеру;

- отримання максимуму підприємницьких послуг в одному місці;
- зручний для споживачів послуг режим роботи РЦПД;
- виконання РУПД функцій щодо отримання внутрішніх погоджень та висновків.

Для керівництва міської ради:

- оперативний моніторинг та контроль розвитку і ведення підприємницької діяльності в регіоні.

Висновки

Здійснення та розвиток підприємницької діяльності – це дуже важливо для України. Потрібно розвиватись, обмінюватись та набиратись досвіду від інших країн, стимулювати молодь займатись підприємницькою діяльністю та допомагати уже існуючим підприємствам, бо розвиток економіки будь-якої держави, а саме – нашої, залежить від багатьох факторів, які повинні бути враховані.

Отже, створення Регіональних центрів підприємницької діяльності в містах України – це ключ до стрімкого зросту економіки нашої держави.

Література

1. *Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку [Текст] / О. М. Кашуба // Економіка та держава. - 2015. - № 6. - С. 103-106.*
2. *Складові інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств електроенергетики [Текст] / І. М. Манаєнко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". - 2015. - № 12. - С. 434-441.*
3. *Візняк, Ю.Я. Діагностика бізнес-середовища підприємства і роль неурядових організацій щодо запобігання та протидії корупції у сфері оподаткування [Текст] / Ю.Я. Візняк // Економіка підприємництва. – 2016. – No 1. – С. 235–240.*
4. *Безус, А.М. Розвиток підприємств малого бізнесу в Україні [Текст] / А.М. Безус // Проблеми розвитку економіки. – 2016. – No 3(99). – С. 7–17.*
5. *Основи економічної теорії [Текст]: Навчальний посібник / М. О. Ажнюк, О. С. Передерій. – К.: Знання, 2008. – 365 с.*
6. *Відомості Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.*
7. *Швец, Г. С. Сучасне бізнес-середовище малого та середнього підприємства в Україні [Текст] / Г.С. Швець // Вісник Приазовського державного технічного університету. – 2017. – Вип. 34. – С. 31–39.*
8. *Кампо, Г. М. Управління розвитком малого бізнесу регіону [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 / Г. М. Кампо; Ужгородський національний університет. — Ужгород, 2009. — 21 с.*
9. *Сідун, О. Я. Регіональні механізми розвитку малого підприємництва (на матеріалах Закарпатської області)*

[Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / О. Я. Сідун. — Ужгород, 2004. — 22 с.;

10. Варналій, З. С. *Мале підприємництво: основи теорії і практики* [Текст] / З.С. Варналій. — 4-те вид. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. — 302 с.

11. *Малий бізнес: зарубіжний досвід* [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.remzavod.biz/e9.html>.

12. *Малий та середній бізнес в Україні* [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.unian.ua>.

13. *Як підтримати малий бізнес в Україні* [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://eba.com.ua>.

References

1. Kashuba, O.M. (2015) Entrepreneurship in Ukraine: Problems and Prospects for Development. *Economy and the State*, 6, 103-106.

2. Manayenko, I.M. (2015) Components of investment support for innovation development of electric power companies. *Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*, 12, 434-441.

3. Vysnyak, Yu.Ya. (2016) Diagnostics of the business environment of the enterprise and the role of non-governmental organizations in preventing and combating corruption in the field of taxation. *Business Economics*, 1, 235-240.

4. Bezus, AM (2016) Development of Small Business Enterprises in Ukraine. *Problems of economic development*, 3 (99), 7-17.

5. Ajnyuk, M.O., Derryi, O.S. (2008) Fundamentals of Economic Theory: Textbook - K.: Knowledge, 365.

6. Information from the State Statistics Service of Ukraine (n.d.) Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Shvets, GS (2017) Modern Business Environment of Small and Medium Enterprises in Ukraine. *Bulletin of the Priazovsky State Technical University*, 34, 31-39.

8. Campo, G. M. (2009) Management of the development of small business in the region: author's abstract. dis for the

sciences. Degree Candidate econ Sciences: special 08.00.05. Uzhgorod National University, 21.

9. Sidoun, O. Ya. (2004) Regional mechanisms of development of small business (on materials of Transcarpathian region): author's abstract. dis for the sciences. Degree Candidate econ Sciences: special 08/06/01. Uzhgorod, 22.

10. Varnalius, Z.S. (2008) Small Business: Fundamentals of Theory and Practice - 4th kind. - K.: T-"Knowledge", KOU, 302.

11. Information from Small business: foreign experience (n.d.) Retrieved from: <http://www.remzavod.biz/e9.html>

12. Small and Medium Business in Ukraine (n.d.) Retrieved from: <https://www.unian.ua>.

13. How to support small business in Ukraine (n.d.) Retrieved from: <https://eba.com.ua>.

Рецензент: д-р екон. наук, проф. Н.Ф. Чечетова, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків, Україна

Автор: ДИМЧЕНКО Олена Володимирівна
доктор економічних наук, професор
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – dymchenkoov@gmail.com

Автор: ШКУРУПІЙ Катерина Вікторівна
студентка кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування, факультет економіки і підприємництва
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – shkurupiy63@gmail.com

REGIONAL CENTERS OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY AS A NEED FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT ECONOMY OF UKRAINE

O. Dymchenko, K. Shkurupiy

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The article reveals the obstacles hindering the development of entrepreneurship in Ukraine, analyzes information on specific aspects of entrepreneurship in Ukraine. Experience and macroeconomic indicators of European Union countries are analyzed. Today, entrepreneurship is very important for Ukraine. Enterprises provide sustainability and development of the economic system in the country, meet the needs of consumers in various fields of activity, solve the problem of unemployment in the country and contribute to the further development of a large number of leading industries.

The key to the rapid growth of our country's economy is the creation of a Regional Center of Entrepreneurial Activity in each regional center of Ukraine, whose main purpose is to ensure sustainable development of entrepreneurship in Ukraine, by providing assistance to business development, providing consultations and practical services, such as: registration of business subjects, providing advice on issues of interest to entrepreneurs, finding partners and sponsors for businesses, creating educational platform for entrepreneurs, promoting the development of business entities, providing practical assistance to businesses in need, creating the right conditions for business development, arranging the delivery of documents from the Regional Center of Entrepreneurial Activity to the executive bodies involved in the provision of relevant services, delivery of source documents to the Regional Center of Entrepreneurial Activity involving representatives of the executive bodies of the council to resolve controversial issues that arise in the process. Aspects of functioning of the Center and further prospects of development are considered in detail.

Keywords: entrepreneurship, Ukraine, regional center of entrepreneurial activity.